

การทำลายหนังสือ

หนังสือราชการที่หมดความจำเป็นในการใช้งาน และเก็บไว้จนครบอายุการเก็บตามที่ระเบียบงานสารบรรณกำหนดแล้ว เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ส่วนราชการ จำเป็นต้องนำออกไปทำลาย เพื่อช่วยให้ส่วนราชการต่างๆ มีสถานที่เก็บหนังสือได้ต่อไป ลดภาระการจัดเก็บเอกสารที่ไม่จำเป็น สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงานจะดูเป็นระเบียบ รวมทั้งประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์สำหรับการจัดเก็บเอกสาร ซึ่งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้อ ๖๖ – ๗๐ ได้กำหนดขั้นตอนการทำลายหนังสือไว้ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. สํารวจหนังสือที่ครบอายุการเก็บ

ภายใน ๖๐ วัน หลังจากวันสิ้นปีปฏิทิน ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการเก็บหนังสือ ดำเนินการสำรวจหนังสือที่ครบอายุการเก็บในปีนั้น ไม่ว่าจะเป็หนังสือที่เก็บไว้เองหรือที่ฝากเก็บไว้ที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

๒. จัดทำบัญชีหนังสือขอทำลาย

จัดทำบัญชีหนังสือขอทำลาย ตามแบบที่ ๒๕ ทำยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยจัดทำต้นฉบับและสำเนาคู่ฉบับ เพื่อส่งสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติส่วนกลาง/ส่วนภูมิภาค พิจารณา ๑ ฉบับ และเก็บเป็นหลักฐานที่เจ้าของเรื่อง ๑ ฉบับ

บัญชีหนังสือขอทำลาย ประจำปี.....ลงตัวเลขของปีพุทธศักราชที่จัดทำบัญชี...

กระทรวง/ทบวง.....ชื่อส่วนราชการที่จัดทำบัญชี.....

กรม.....ชื่อส่วนราชการที่จัดทำบัญชี.....

วันที่.....วัน เดือน ปี ที่จัดทำบัญชี.....

กอง.....ชื่อส่วนราชการที่จัดทำบัญชี.....

แผ่นที่...เลขลำดับของแผ่นบัญชี .....

ลำดับที่	รหัสแฟ้ม	ที่	ลงวันที่	เลขทะเบียนรับ	เรื่อง	การพิจารณา	หมายเหตุ
เลขลำดับเรื่องของหนังสือ	หมายเลขลำดับหมู่ของการจัดแฟ้มเก็บหนังสือ	เลขที่ของหนังสือแต่ละฉบับ	วัน เดือน ปีของหนังสือแต่ละฉบับ	เลขทะเบียนรับของหนังสือแต่ละฉบับ	ชื่อเรื่องของหนังสือแต่ละฉบับ ในกรณีที่ไม่มีชื่อเรื่อง ให้ลงสรุปเรื่องย่อ	ให้คณะกรรมการทำลายหนังสือเป็นผู้กรอก	

๓. แต่งตั้งคณะกรรมการทำลายหนังสือ

ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม แต่งตั้งคณะกรรมการทำลายหนังสือ ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการอีกอย่างน้อยสองคน โดยปกติให้แต่งตั้งจากราชการพลเรือนหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ หรือประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน ขึ้นไป หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นที่เทียบเท่า

อำนาจในการอนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการทำลายหนังสือและพิจารณาอนุมัติให้ทำลายหนังสือของกรมสรรพสามิต

การอนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการทำลายหนังสือและพิจารณาสั่งการเกี่ยวกับการทำลายหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ ๒๕๒๖ กำหนดให้เป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ในกรณีกรมสรรพสามิต เป็นอำนาจของอธิบดีกรมสรรพสามิต ซึ่งอธิบดีกรมสรรพสามิตได้มอบอำนาจให้สรรพสามิตพื้นที่ปฏิบัติราชการแทนอธิบดี ในการแต่งตั้งคณะกรรมการทำลายหนังสือราชการและพิจารณาสั่งการเกี่ยวกับการทำลายหนังสือราชการของสำนักงานภายในพื้นที่ความรับผิดชอบ ตามข้อ ๙.๑.๒ ของข้อ ๙ หมวด ๘ แห่งคำสั่งกรมสรรพสามิต ที่ ๔๘๔/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ เรื่อง มอบอำนาจหน้าที่ให้ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสรรพสามิต

หน้าที่ของคณะกรรมการทำลายหนังสือ

๑. พิจารณาหนังสือที่จะขอทำลายตามบัญชีหนังสือขอทำลาย การพิจารณา มี ๒ กรณี คือ
  - ควรทำลาย ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในช่องการพิจารณาของบัญชีหนังสือขอทำลาย
  - ไม่ควรทำลาย ในกรณีขยายเวลาการเก็บหรือห้ามทำลาย ให้แก้ไขอายุการเก็บหรือระบุไว้ว่า “ห้ามทำลาย” ในช่องการพิจารณาของบัญชีหนังสือขอทำลาย
๒. รายงานผลการพิจารณา พร้อมกับบันทึกความเห็นแย้งของคณะกรรมการ (ถ้ามี) ต่อหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม เพื่อพิจารณาสั่งการ
๓. เมื่อได้รับอนุมัติให้ทำลายเอกสาร คณะกรรมการทำลายเอกสารมีหน้าที่ควบคุมการทำลายหนังสือ ซึ่งผู้มีอำนาจอนุมัติให้ทำลายได้แล้ว โดยการเผาหรือวิธีอื่นใดที่จะไม่ให้หนังสือนั้นอ่านเป็นเรื่องได้ และเมื่อทำลายเรียบร้อยแล้ว ให้ทำบันทึกลงนามร่วมกัน เสนอผู้มีอำนาจอนุมัติทราบ

๔. การพิจารณา...

๔. การพิจารณาสั่งการของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ได้รับรายงานการขอทำลายเอกสารแล้ว ให้พิจารณาสั่งการดังนี้

๑. ถ้าเห็นว่าหนังสือเรื่องใดยังไม่ควรทำลาย ให้สั่งการให้เก็บหนังสือนั้นไว้ จนถึงเวลาการทำลายงวดต่อไป

๒. ถ้าเห็นว่าหนังสือเรื่องใดควรทำลาย ให้ส่งบัญชีหนังสือขอทำลายให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร พิจารณาก่อน เว้นแต่หนังสือประเภทที่ส่วนราชการได้ขอทำความตกลงเป็นหลักการไว้กับสำนักหอจดหมายเหตุ กรมศิลปากรแล้ว ไม่ต้องส่งเรื่องไปให้พิจารณา แต่ต้องสำเนาเรื่องแจ้งผลการดำเนินการทำลายเอกสารตามข้อตกลง เพื่อให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เก็บไว้เป็นสถิติการทำลายเอกสาร

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร มีหนังสือที่ ศธ ๐๗๐๓/๖๗๑๖ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๗ แจ้งรายการเอกสารที่ทำข้อตกลงระหว่างสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติกับกรมสรรพสามิตตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ส่วนที่ ๓ การทำลาย ข้อ ๖๙.๒ ให้ทำลายได้ทันที โดยปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.๒๕๒๖ มีต้องแจ้งให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร พิจารณาก่อน แต่ต้องสำเนาเรื่องการทำลายเอกสารดังกล่าวให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ๑ ชุด เพื่อรวบรวมไว้เป็นสถิติการทำลายเอกสารราชการในแต่ละปีต่อไป ดังนี้

รายชื่อเอกสาร	กำหนดอายุการเก็บ
เอกสารเกี่ยวกับการเปรียบเทียบของกรมสรรพสามิต ประกอบด้วย ๑. บันทึกการเปรียบเทียบคดี แบบพิมพ์ ส.ส.๒/๕๒ ๒. บันทึกคำให้การของผู้ต้องหา แบบพิมพ์ ส.ส.๒/๕๓ ๓. คำให้การของผู้กล่าวโทษ แบบพิมพ์ ส.ส.๒/๕๔ ๔. บันทึกการค้นของกลางในคดีแผนกสรรพสามิต แบบพิมพ์ ส.ส.๒/๓๙ ๕. บัญชีและรายงานตรวจพิสูจน์ของกลาง แบบพิมพ์ ส.ส.๒/๔ ๖. สำเนาใบเสร็จรับเงินค่าปรับในคดีของกรมสรรพสามิต	ทำลายได้เมื่อพ้นกำหนดอายุความ ทำลายได้ทันทีตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.๒๕๒๖ ข้อ ๖๙.๒ โดยปฏิบัติตาม เงื่อนไขที่ได้ทำข้อตกลงไว้กับ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

อายุความในคดีกระทำผิด

ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ หมวด ๙ อายุความ มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไต่สวนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นการขาดอายุความเช่นเดียวกัน

๕. การพิจารณาของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ส่วนกลาง/ภูมิภาค จะพิจารณารายการในบัญชีหนังสือขอทำลายของส่วนราชการส่งไปให้ภายใน ๖๐ วัน ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร อาจส่งนักจดหมายเหตุไปสำรวจเอกสาร หรือประสานขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม ผลการพิจารณาของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติมี ๒ กรณี คือ

๑. ขอสงวนเอกสารประวัติศาสตร์ สำนักหอจดหมายเหตุ ส่วนกลาง/ภูมิภาค จะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาขอสงวนเอกสารทั้งหมด หรือบางส่วน ให้ส่วนราชการทราบและดำเนินการส่งมอบตามรายการที่ระบุให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร/หอจดหมายเหตุแห่งชาติ (ภูมิภาค)

๒. เห็นชอบให้ทำลายหนังสือ สำนักหอจดหมายเหตุ ส่วนกลาง/ภูมิภาค จะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้ส่วนราชการดำเนินการทำลายหนังสือนั้นได้ตามระเบียบต่อไป ทั้งนี้ หากสำนักหอจดหมายเหตุ ส่วนกลาง/ภูมิภาค ไม่แจ้งให้ทราบอย่างใดภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ส่วนราชการนั้นได้ส่งเรื่องให้สำนักหอจดหมายเหตุ ส่วนกลาง/ภูมิภาค ให้ถือว่า สำนักหอจดหมายเหตุ ส่วนกลาง/ภูมิภาค ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว และให้ส่วนราชการทำลายหนังสือได้

๖. การทำลาย...

๖. การทำลายหนังสือ

ส่วนราชการดำเนินการทำลายเอกสารได้หลังจากได้รับหนังสือแจ้งตอบจากสำนักหอจดหมายเหตุ ส่วนกลาง/ภูมิภาค เห็นชอบให้ทำลายได้ โดยปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้อ ๖๘.๕ ซึ่งได้กำหนดวิธีการทำลายไว้ดังนี้

๑. โดยการเผา

๒. **โดยวิธีอื่นใด** ที่จะไม่ให้หนังสือนั้นอ่านเป็นเรื่องได้ ซึ่งอาจมีหลายวิธี เช่น ฉีก หรือย่อยเป็นเศษกระดาษ

การจำหน่ายเศษกระดาษที่ผ่านขั้นตอนการทำลายแล้ว ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่สร ๐๒๐๓/ว ๑๖๒ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๔ ได้แจ้งเวียนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๔ เห็นชอบด้วยกับการขายกระดาษที่มีได้ใช้ประโยชน์ของส่วนราชการ ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอและให้ส่วนราชการต่าง ๆ ถือปฏิบัติต่อไป ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑. **เศษกระดาษที่ผ่านขั้นตอนการทำลายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณแล้ว** ยกเว้น เอกสารลับ หากมีปริมาณมาก ให้ขายเพื่อนำเงินส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

๒. การขาย

๒.๑ ส่วนกลาง ให้ขายแก่โรงงานที่ผลิตกระดาษ

๒.๒ ส่วนภูมิภาค ให้ขายแก่บุคคลที่ต้องการซื้อได้เป็นการทั่วไป

๓. **วิธีขาย** ให้นำวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุมาใช้โดยอนุโลม และอยู่ภายในหลักเกณฑ์ดังนี้

๓.๑ ขายครั้งหนึ่งซึ่งมีน้ำหนักไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ กิโลกรัม ให้ขายโดยวิธีตกลงราคา

๓.๒ ขายครั้งหนึ่งซึ่งมีน้ำหนักเกินกว่า ๑๐,๐๐๐ กิโลกรัม ให้ขายโดยวิธีประกวดราคา

กรณีที่ส่วนราชการได้ดำเนินการขายกระดาษตามหลักการในข้อ ๓ แล้วไม่ได้ผล ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการ ที่จะพิจารณาดำเนินการเป็นอย่างอื่นได้ตามที่เห็นสมควร

๗. รายงานผลการทำลายเอกสารให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมทราบ

เมื่อคณะกรรมการทำลายดำเนินการทำลายเอกสารเรียบร้อยแล้ว ในกรณีขายทอดตลาดให้นำเงินส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้คณะกรรมการทำลายลงนามร่วมกัน รายงานผลการทำลาย และ/หรือขอสงวนเอกสารให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมทราบ

อายุการเก็บหนังสือ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดอายุการเก็บหนังสือไว้ โดยปกติให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ยกเว้นหนังสือต่อไปนี้

หนังสือที่ได้รับการยกเว้น	อายุการเก็บ
๑. หนังสือที่ต้องสงวนเป็นความลับ	- ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยแห่งชาติ หรือระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ
๒. หนังสือที่เป็นหลักฐานทางอรรถคดี ส่วนของศาลหรือของพนักงานสอบสวนหรือหนังสืออื่นใดที่ได้มีกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนกำหนดไว้เป็นพิเศษ	- ให้เก็บตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนว่าด้วยการนั้น
๓. หนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ทุกสาขาวิชา และมีคุณค่าต่อการศึกษาค้นคว้า วิจัย	- ให้เก็บไว้เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติตลอดไป หรือตามที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร กำหนด
๔. หนังสือที่ได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้ว และเป็นคู่สำเนาต้นเรื่องที่จะค้นได้จากที่อื่น	- ให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า ๕ ปี
๕. หนังสือที่เป็นเรื่องธรรมดาสามัญซึ่งไม่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำ	- เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า ๑ ปี
๖. หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับการเงิน ที่หมดความจำเป็นในการใช้เป็นหลักฐาน เพราะมีหนังสือหรือเอกสารอื่นที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงหรือทดแทนได้ เมื่อสำนักงานการตรวจแผ่นดินตรวจสอบแล้วไม่มีปัญหา และไม่มี ความจำเป็นต้องใช้ประกอบการตรวจสอบหรือเพื่อการใด ๆ อีก	- ให้เก็บไม่น้อยกว่า ๕ ปี - หากเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเก็บไว้ถึง ๑๐ ปี หรือ ๕ ปี ให้ทำความตกลงกับกระทรวงการคลัง